Choroba alkoholowa i uzależnienie od narkotyków dotyka nie tylko dorosłych. Alkohol, narkotyki, dopalacze są dosłownie na wyciągnięcie ręki. To sprawia, że także dzieci rujnują swoje zdrowie używkami. Co mogą zrobić rodzice?

Z doświadczenia zawodowego wiem, że jedynie margines uzależnionych jest w stanie wyjść z nałogu bez pomocy medycznej. Jeśli wiesz, że Twoje dziecko jest uzależnione, w zasadzie jedyną drogą jest terapia.

Jak napisać wniosek o leczenie odwykowe dziecka?

Wniosek należy skierować do sądu rodzinnego. Wystarczy napisać, że proszę o skierowanie mojego dziecka na leczenie odwykowe i uzasadnić dlaczego takie leczenie jest konieczne. Warto dołączyć do wniosku opinię ze szkoły, opinię kuratora, opinia lekarza. Jeśli takich dokumentów rodzice nie posiadają, mogą zwrócić się do Sądu z wnioskami dowodowymi np.

Wnoszę o zwrócenie się do szkoły (dane szkoły) o wystawienie opinii o uczniu (dane ucznia)

Wnoszę o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu uzależnień na fakt uzależnienia mojego dziecka (dane dziecka) od alkoholu/środków odurzajacych.

Dlaczego rodzice nie powinni zwlekać?

Jeżeli rodzice dostrzegają u swoich dzieci problem z uzależnieniem od środków psychoaktywnych albo alkoholu nie powinni zwlekać. Realnie przymusowe leczenie można orzec jedynie do osiągniecia przez dziecko pełnoletności. Jeśli wniosek zostanie złożony, gdy dziecko zbliża się do 18-stki, szanse na przymusowe umieszczenie na leczeniu są niestety niewielkie. Postępowanie sądowe trwa: czeka się na wyznaczenie terminu, opinię biegłych, wydanie i uprawomocnienie się rozstrzygnięcia.

Leczenie odwykowe dziecka, które nie ukończyło 16 roku życia.

Jeżeli dziecko nie ukończyło 16 roku życia, rodzice mogą bez jego zgody umieścić go na terapii lub odwyku. Decyzję tę rodzice powinni podjąć wspólnie. Oczywiście może się zdarzyć (i niestety często tak jest), że między rodzicami zgody nie będzie. Wówczas rodzic, który chce umieścić dziecko na leczeniu może skorzystać z dwóch ścieżek:

1. Może złożyć wniosek do sądu opiekuńczego o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka. Decyzję wydaje sąd opiekuńczy działając na podstawie przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Formalnie rzecz biorąc jest to nadal leczenie dobrowolne.
2. Może złożyć wniosek do sądu opiekuńczego o przymusowe leczenie dziecka. Podstawą orzekania sądu są wówczas przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Najczęściej (choć nie zawsze) sugeruję skorzystanie z drugiej opcji tj. złożenia wniosku o leczenie przymusowe. Dlaczego? Bo rodzice mają łatwiej. Łatwiej znaleźć miejsce w ośrodku zajmującym się leczeniem dzieci – pomaga w tym sąd (o czym niżej). Większa jest również pomoc policji w przypadku ucieczki dziecka z leczenia. Dodatkowo odpada problem, który

Phoca PDF

pojawia się, gdy dziecko w czasie trwania leczenia osiągnie 16 rok życia. Będzie mogło wówczas sprzeciwić się udzielania mu świadczeń zdrowotnych, co powoduje oczywiście niekorzystną przerwę w terapii, do czasu przymusowego skierowania na leczenie przez sąd.

Leczenie odwykowe dziecka, które ukończyło 16 rok życia.

Jeżeli dziecko ukończyło 16 rok życia, do udzielania mu świadczeń zdrowotnych konieczna jest jego zgoda. Zgody na leczenie często nie będzie. Dziecko tak jak dorosły uważa, że nie ma problemu. Nawet jeśli go dostrzega uważa, że poradzi sobie samo.

W takiej sytuacji, podobnie jak opisałam to wyżej, rodzic może wystąpić do sądu opiekuńczego o umieszczenie dziecka w zakładzie leczniczym.

Wniosek ten może być złożony na dwóch podstawach prawnych. Pierwszą z nich jest art. 12 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Drugą możliwą podstawą prawną wniosku może być art. 30 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

> Art. 12 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U.2018.969 t.j. z dnia 2018.05.22)
>
> W razie stwierdzenia u nieletniego upośledzenia umysłowego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych bądź nałogowego używania alkoholu albo innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, sąd rodzinny może orzec umieszczenie nieletniego w szpitalu psychiatrycznym lub innym odpowiednim zakładzie leczniczym. Jeżeli zachodzi potrzeba zapewnienia nieletniemu jedynie opieki wychowawczej, sąd może orzec umieszczenie go w młodzieżowym ośrodku wychowawczym a w przypadku, gdy nieletni jest upośledzony umysłowo w stopniu głębokim i wymaga jedynie opieki - w domu pomocy społecznej.
>
> Art. 30 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2019.852 t.j. z dnia 2019.05.08)
>
> 1. Na wniosek przedstawiciela ustawowego, krewnych w linii prostej, rodzeństwa lub faktycznego opiekuna albo z urzędu sąd rodzinny może skierować niepełnoletnią osobę uzależnioną na przymusowe leczenie i rehabilitację.
> 2. Czasu przymusowego leczenia i rehabilitacji nie określa się z góry, nie może on być jednak dłuższy niż 2 lata.
> 3. Jeżeli osoba uzależniona ukończy 18 lat, przed zakończeniem przymusowego leczenia lub rehabilitacji, sąd rodzinny może je przedłużyć na czas niezbędny do osiągnięcia celu leczenia lub rehabilitacji, łącznie nie dłuższy jednak niż określony w ust. 2.
> 4. Postępowanie w sprawach, o których mowa w ust. 1, toczy się według przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich

Phoca PDF

Którą podstawę lepiej wybrać?

To zależy od wieku dziecka. Uważam, że przymusowe leczenie dziecka na podstawie art. 12 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich może trwać tylko do pełnoletności. Gdy dziecko się upełnoletni środek ten ustaje z mocy prawa (zob. P. Górecki Piotr, V. Konarska-Wrzosek, Postępowanie w sprawach nieletnich. Komentarz, wyd. II, komentarz do art. 73, Lex/el). Może być ewentualnie przedłużone postanowieniem sądu maksymalnie do zakończenia roku szkolnego, jeśli dziecko upełnoletni się w jego trakcie (tak, by dziecko nie przerywało nauki).

Na podstawie zaś art. 30 ustawy do przeciwdziałania narkomanii, przymus leczenia może być stosowany, także po osiągnięciu przez dziecko 18-stego roku życia. Wystarczy, że przymusowe leczenie zacznie się przed osiągnięciem pełnoletności i nie trwa łącznie dłużej niż dwa lata.

Jeśli zatem zbliżają się już 18-ste urodziny dziecka, warto zwrócić uwagę, by podstawą orzeczenia sądu był art. 30 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Z drugiej strony, art. 12 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, w odróżnieniu od art. 30 ustawy o przeciwdziałania narkomanii, nie wskazuje maksymalnego czasu trwania leczenia. Może trwać ono dłużej niż dwa lata, co ma znaczenie, gdy dziecko nie ma jeszcze 16 lat (2 lata przez 18stką).

Kto może złożyć wniosek o przymusowe odwykowe leczenia dziecka?

Najprościej rzecz ujmując - każdy. Mogą to zrobić rodzice, opiekunowie, dziadkowie, pradziadkowie, rodzeństwo. Postępowanie toczy się wówczas w trybie wnioskowym. Sąd może również wszcząć postępowanie z urzędu po tym, jak zostanie poinformowany np. przez szkołę, sąsiadków, kuratora.

Jak wygląda postępowanie o umieszczenie dziecka na przymusowym leczeniu?

Bez względu na podstawę prawną (z wyżej wskazanych) przed umieszczeniem dziecka na przymusowym leczeniu, sąd zleca następujące czynności:

- wywiad kurator w miejscu zamieszkania dziecka (kurator bada m.in. zachowanie, warunki wychowawcze, sposób spędzania czasu wolnego, kontakty ze znajomymi, sposób spędzania czasu wolnego, znane w środowisku uzależnienia dziecka),
- opinię opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów (w celu kompleksowej diagnozy osobowości dziecka),
- opinię biegłego lekarza (który ustali, czy dziecko jest osobą uzależnioną od środków odurzających),

Po wydaniu orzeczenia o przymusowym leczeniu dziecka, rodzice nie muszą szukać dla niego miejsca w placówce. Obowiązek znalezienia miejsca w podmiocie leczniczym sprawującym opiekę medyczną nad osobami uzależnionymi od alkoholu lub innych środków

Phoca PDF

psychoaktywnych, spoczywa na sądzie opiekuńczym.

Zasadą jest, że dziecko umieszcza się w zakładzie właściwym dla jego miejsca zamieszkania lub pobytu. Dopiero gdy nie jest to możliwe, w innym, ale najbliższym zakładzie. Sąd również zapewnia przewóz dziecka do właściwego zakładu. W przypadku ucieczki dziecka, zakład niezwłocznie powiadamia policję o samowolnym oddaleniu się dziecka z placówki.

Szczegółowe zasady dotyczące kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu dzieci z placówek zostały uregulowane w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 31 października 2022 r. w sprawie komisji do spraw środka leczniczego dla nieletnich, trybu wykonywania środka leczniczego oraz warunków zabezpieczenia zakładów leczniczych.

Zwalnianie dziecka z przymusowe leczenia odwykowego.

Po umieszczeniu dziecka na przymusowym leczeniu, sąd opiekuńczy nie rzadziej niż co 6 miesięcy bada, czy leczenie jest nadal konieczne. W tym celu zakład, w którym dziecko przebywa, również co 6 miesięcy sporządza i przesyła do sądu opinię w tym zakresie. Jeśli nie ma potrzeby dalszego leczenia, sąd podejmuje decyzję o zwolnieniu.

Bez względu na to czy leczenie zakończyło wyjściem z uzależnienia, w przypadku przymusowego leczenia na podstawie art. 12 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich środek ten ustaje z mocy prawa po ukończeniu przez dziecka 18 roku życia (chyba, że został przedłużony do zakończenia roku szkolnego). W przypadku przymusowego leczenia na podstawie art. 30 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, dziecko powinno być zwolnione po upływie 2 lat.

Co po zwolnieniu z przymusowego leczenia pomimo, iż dziecko nadal jest uzależnione.

Polskie prawo zakłada dobrowolność terapii. Po zakończeniu leczenia (osiągnięcie pełnoletności lub po 2 latach leczenia) bardzo trudno jest skierować dorosłe już dziecko na terapię.

W przypadku uzależnienia od alkoholu, ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wprowadza możliwość nałożenia przez Sąd obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Dotyczy to jednak wyłącznie osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny. Dopóki zatem osoba uzależniona stosunkowo normalnie funkcjouje w społeczeństwie, nie ma możliwości orzeczenia przymusowego leczenia.

W przypadku uzależnienia od narkotyków w zasadzie jedyną drogą jest wystąpienie o ubezwłasnowolnienie dorosłego już dziecka.

Phoca PDF

adw. Marta Rozwadowska - Kucka

Ilustracja wprowadzenia Jair Lázaro on Unsplash

Phoca PDF